

4. Πολεμικές επιχειρήσεις: 1821-1824



Το Φεβρουάριο του 1821, ο Αλέξανδρος Υψηλάντης κηρύσσει την Επανάσταση στη Μολδοβλαχία. Στρατολογεί νέους, συγκροτεί τον **Ιερό Λόχο**, αλλά χάνει τη μάχη στο Δραγατσάνι και η επαναστατική αυτή κίνηση τερματίζεται.

Το Μάρτιο του 1821, ξεκινά η Επανάσταση στην Πελοπόννησο και αμέσως μετά στην Ανατολική Στερεά. Ταυτόχρονα τα νησιά του Αιγαίου και κυρίως η Ύδρα, οι Σπέτσες, τα Ψαρά και η Σάμος ξεσηκώνονται και συμμετέχουν αποφασιστικά στην Επανάσταση. Ο αγώνας των νησιών δημιουργεί προβλήματα στον οθωμανικό στόλο, που απαντά με τις καταστροφές των νησιών της Χίου, της Κάσου και των Ψαρών.

Τα επαναστατικά μέτωπα στη Στερεά Ελλάδα, τη Θεσσαλία, την Ήπειρο, τη Μακεδονία και την Κρήτη πληθαίνουν. Οι πολυάριθμες όμως οθωμανικές δυνάμεις, που βρίσκονται στις περιοχές αυτές, καταπνίγουν γρήγορα τις εξεγέρσεις. Σύντομα η Επανάσταση περιορίζεται στην Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα και σε νησιά του Αιγαίου.

Οι προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων επικεντρώνονται στην πολιορκία και την κατάληψη των φρουρίων, όπου καταφεύγουν οι Οθωμανοί για να αμυνθούν. Παράλληλα προσπαθούν να αποκρούσουν τις οθωμανικές εκστρατείες από στεριά και θάλασσα και να διατηρήσουν τα πρώτα εδάφη που καταλαμβάνουν σε περιοχές της **Ρούμελης** και του **Μοριά**.

Η επιτυχής απόκρουση των στρατευμάτων του **Δράμαλη**, το 1822, αποτελεί τη σπουδαιότερη ανάμεσα στις σημαντικές επιτυχίες των επαναστατών τα πρώτα χρόνια, με ηγέτη τον Θ. Κολοκοτρώνη. Την περίοδο αυτή, 1821-1824, η επανάσταση εδραιώνεται κυρίως στη Στερεά Ελλάδα και στην Πελοπόννησο.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Ιερός Λόχος:

στρατιωτικό σώμα εθελοντών που αποτελείται από σπουδαστές και παίρνει μέρος στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας

Ρούμελη:

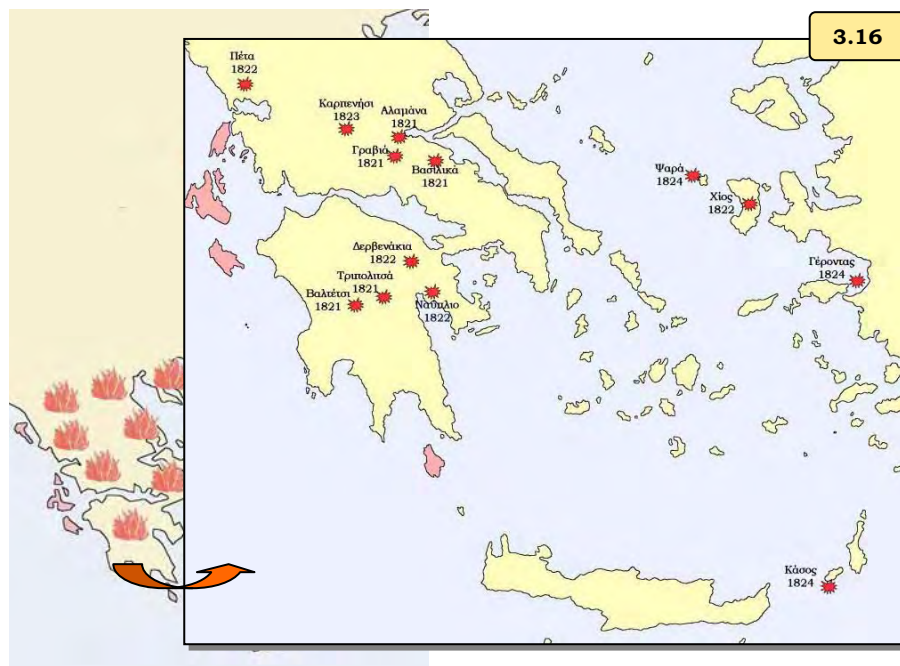
η Στερεά Ελλάδα

Μοριάς:

η Πελοπόννησος

Δράμαλης:

διοικητής των οθωμανικών εκστρατευτικών δυνάμεων για την καταστολή της Ελληνικής Επανάστασης, το 1822



Χάρτης σημαντικών πολεμικών επιχειρήσεων του Αγώνα (1821-1824)

▲ Παρατηρώ το χάρτη και αναφέρω τις σημαντικές στρατιωτικές επιχειρήσεις του Αγώνα. [3.16]

1821	1822	1823	1824
☐ μάχη στην Αλαμάνια (Α. Διάκος)	☐ μάχη στα Δερβενάκια (Θ. Κολοκοτρώνης)	☐ μάχη στο Καρπενήσι (Μ. Μπότσαρης)	☐ ναυμαχία στον κόλπο του Γέροντα (Α. Μιαούλης)
☐ μάχη στη Γραβιά (Ο. Ανδρούτσος)	☐ πυρπόληση ναυαρχίδας (Κ. Κανάρης)		☐ καταστροφή των Ψαρών
☐ κατάληψη της Τριπολιτσάς	☐ καταστροφή της Χίου		☐ καταστροφή της Κάσου



Η απήχηση της Ελληνικής Επανάστασης στην τέχνη



Η μάχη στα Δερβενάκια (1822)
Πίνακας του Θ. Βρυζάκη (1860)

3.19



Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη στη μάχη στο Καρπενήσι (1823)
Πίνακας του Θεόφιλου (1932)



Οι σφαγές στο νησί της Χίου (1822)
Πίνακας του Γάλλου φιλέλληνα Ε. Ντελακρουά (1824)

3.18



Ο Κανάρης πυρπολεί την τουρκική
ναυαρχίδα στη Χίο (1822)
Πίνακας του Ν. Λύτρα, (περ. 1873)

- Εντοπίζω τη χρονολογία δημιουργίας των έργων τέχνης και τη συγκρίνω με τη χρονολογία του ιστορικού γεγονότος, στο οποίο αναφέρονται. [3.17-3.20]
- Πόσα χρόνια μετά το κάθε ιστορικό γεγονός δημιουργείται το αντίστοιχο έργο τέχνης; [3.17-3.20]
- Ποιες πολεμικές επιχειρήσεις απεικονίζονται; [3.17-3.20]
- Πώς απεικονίζουν οι ζωγράφοι τα δυο αντίπαλα στρατόπεδα; [3.17-3.20]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποια στοιχεία των πολεμικών επιχειρήσεων του Αγώνα προβάλλουν οι καλλιτέχνες στα έργα τους;
- ❖ Ποιες σημαντικές πολεμικές επιχειρήσεις οδηγούν στην εδραίωση της Επανάστασης;

5. Οι πολεμικές επιχειρήσεις: 1825-1827



Στις αρχές του 1825 η οθωμανική Πύλη αποφασίζει να αντιμετωπίσει οριστικά την Επανάσταση με τη βοήθεια των αιγυπτιακών στρατευμάτων. Σύμφωνα με το σχέδιο ο Κιουταχής εκστρατεύει εναντίον της Ρούμελης και ο **Ιμπραήμ** εναντίον της Πελοποννήσου.

Η εμφάνιση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο, το 1825, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στην πορεία του Αγώνα. Οι Έλληνες αδυνατούν να συγκρατήσουν τον τουρκοαιγυπτιακό στρατό και ο Ιμπραήμ τελικά καταπνίγει την επανάσταση στην Πελοπόννησο και κατευθύνεται στο Μεσολόγγι.

Ο Κιουταχής ξεκινά με πολυπληθή στρατό από τη Λάρισα, υποτάσσει πολλές περιοχές της Ρούμελης και πολιορκεί το Μεσολόγγι από τον Απρίλιο του 1825. Τον Δεκέμβριο του 1825, τα τουρκικά στρατεύματα ενισχύονται με την άφιξη των αιγυπτιακών στρατευμάτων και ο Ιμπραήμ αναλαμβάνει την αρχηγία της πολιορκίας. Η θέση των κατοίκων του Μεσολογγίου δυσκολεύει ακόμη περισσότερο. Χωρίς τροφή και πολεμοφόδια αναγκάζονται τελικά σε ηρωική **Έξοδο** τον Απρίλιο του 1826.

Η εκστρατεία του Κιουταχή το 1826 στην Αθήνα, μετά την πτώση του Μεσολογγίου, έχει ως στόχο την κατάληψη της Ακρόπολης. Οι Έλληνες, με ηγέτη τον **Γ. Καραϊσκάκη**, αποκρούουν αρχικά τις επιθέσεις. Μετά την ήττα τους όμως στο Φάληρο, το 1827, η Ακρόπολη παραδίνεται στους Οθωμανούς.

Με αυτό τον τρόπο, οι Οθωμανοί κυριαρχούν σε ολόκληρη τη Ρούμελη. Αν και οι Πελοποννήσιοι διατηρούν ορισμένες εστίες αντίστασης, η Επανάσταση βρίσκεται σε κρίσιμη φάση.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Ιμπραήμ:

Αιγύπτιος στρατηγός, διοικητής των αιγυπτιακών εκστρατευτικών δυνάμεων εναντίον των επαναστατημένων Ελλήνων

Έξοδος του Μεσολογγίου:

η κίνηση των πολιορκημένων Ελλήνων να βγουν απ' το φρούριο του Μεσολογγίου και να λύσουν έτσι την ασφυκτική πολιορκία των Οθωμανών

Γεώργιος Καραϊσκάκης:

(1780-1827) σημαντικός οπλαρχηγός της ελληνικής επανάστασης, αρχιστράτηγος των στρατευμάτων της Ρούμελης



Ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο (1825-28)

Τοιχογραφία

Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων

Απάντηση του Κολοκοιτρώνη εκ μέρους των Μεσσηνίων προς τον Ιμπραήμ:

«...όχι τα κλαριά να μας κόψης, όχι τα δένδρα, όχι τα σπίτια που μας έκαψες, μόνον πέτρα απάνω στην πέτρα να μη μείνη, ημείς δεν προσκυνούμε.»

▲ Παρατηρώ την τοιχογραφία και αναφέρω τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι Έλληνες και οι Οθωμανοί. [3.21]

1825

☐ πολιορκία και πτώση του Μεσολογγίου

- ☐ μάχη στη Σφακτηρία
- ☐ μάχη στους Μύλους

1826

- ☐ μάχη στην Αράχοβα

1827

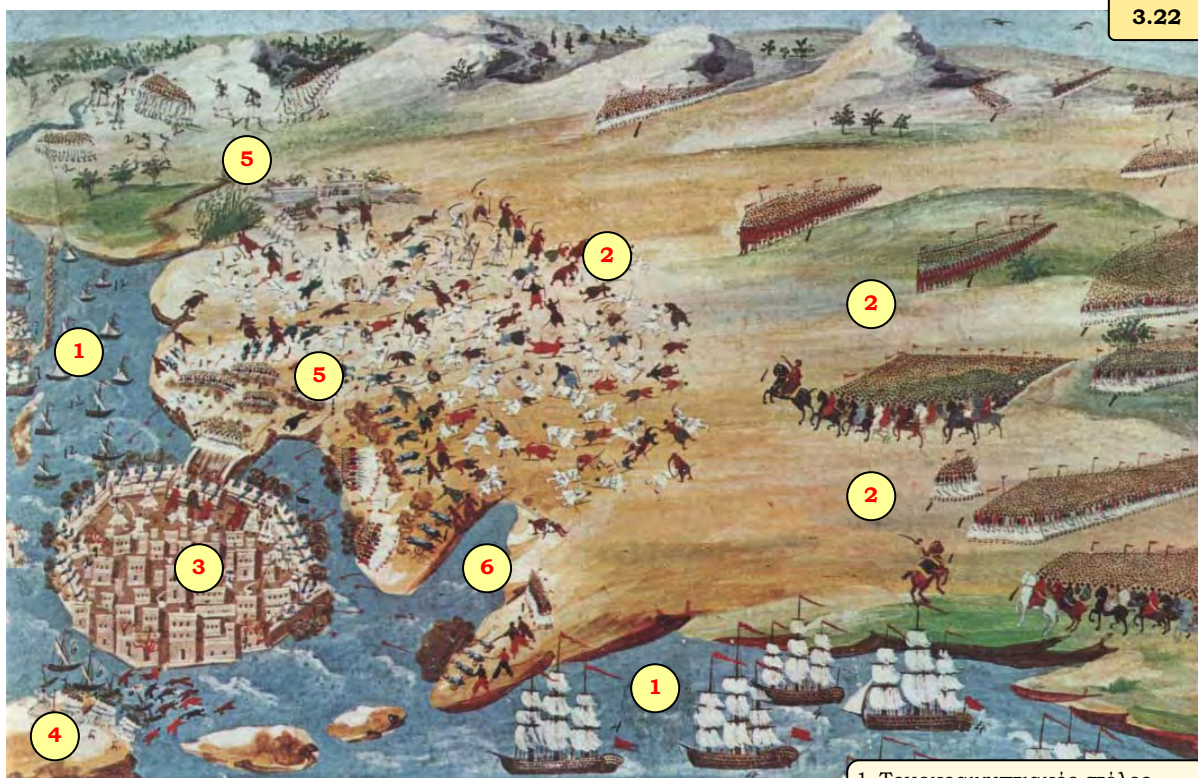
☐ Πολιορκία και παράδοση της Ακρόπολης

- ☐ μάχη στο Φάληρο
- ☐ ναυμαχία στο Ναβαρίνο



Πολιορκία και έξοδος του Μεσολογγίου 1825-1826

3.22



Πολιορκία του Μεσολογγίου (1825-1826)
Πίνακας του Π. Ζωγράφου σε σκέψεις Ι. Μακρυγιάννη (1836-1839)

1. Τουρκοαιγυπτιακός στόλος
2. Τουρκοαιγυπτιακά στρατεύματα
3. Το Μεσολόγγι
4. Το νησάκι Κλείσοβα
5. Ελληνικά στρατεύματα
6. Τουρκικά κανόνια

Απόσπασμα από το σχέδιο της *Εξόδου* των κατοίκων του Μεσολογγίου (1826):

«Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος
[...] ότι εκπληρώσαμεν τα χρέη μας ως πιστοί στρατιώ-
ται της πατρίδος εις την στενήν πολιορκίαν ταύτην και
ότι, εάν μίαν ημέραν υπομείνωμεν περισσότερον, θέλο-
μεν αποθάνει όρθιοι εις τους δρόμους όλοι. Θεωρούντες
εκ του άλλου ότι μας εξέλιπεν κάθε ελπίς βοήθειας και
προμηθείας, τόσοσν από την θάλασσαν καθώς και από
την ξηράν (ώστε να δυνηθώμεν) να βαστάζωμεν, ενώ ευ-
ρισκόμεθα νικηταί του εκθρού, αποφασίσαμεν ομοφώ-
ως: Η έξοδος μας να γίνη βράδυ εις τας δύο ώρας της
νυκτός της 10 Απριλίου, ημέραν Σάββατον και ξημερώ-
νοντας των Βαΐων, [...] ή έλθη ή δεν έλθη βοήθεια ...»

3.23

Στο όνομα της Αγίας Τριάδος
Έχοντας εκπληρώσει το χρέος μας ως πιστοί στρατιώτες
απέναντι στην πατρίδα, κατά τη διάρκεια της στενής
πολιορκίας, γνωρίζοντας ότι αν και μια μέρα υπομεί-
νουμε ακόμη θα πεθάνουμε όλοι όρθιοι στους δρό-
μους, θεωρώντας επίσης ότι δεν υπάρχει καμία ελπίδα
βοήθειας, τόσο από τη θάλασσα όσο και από τη στεριά
ώστε να αντέξουμε, ενώ είμαστε νικητές, αποφασίσαμε
ομόφωνα: Η έξοδος μας να γίνει το βράδυ του Σαββά-
του στις δυο η ώρα ξημερώματα της 10^{ης} Απριλίου, των
Βαΐων [...], έρθει δεν έρθει βοήθεια.

- ▲ Διακρίνω τα αντίπαλα στρα-
τόπεδα και συζητώ για τη θέ-
ση των πολιορκημένων Μεσο-
λογγιτών. [3.22]
- ◀ Ποια είναι η απόφαση των
πολιορκημένων Μεσολογγι-
τών; [3.23]
- ◀ Ποιοι λόγοι οδηγούν στην α-
πόφαση αυτή; [3.23]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποια είναι η έκβαση της
πολιορκίας του Μεσο-
λογγίου;
- ❖ Ποιες είναι οι σημαντικές
πολεμικές επιχειρήσεις
των Ελλήνων εναντίον
των οθωμανικών στρα-
τευμάτων;

6. Η πολιτική οργάνωση του Αγώνα



Με την έναρξη της Επανάστασης, με πρωτοβουλίες προκρίτων, κληρικών, Φαναριωτών και οπλαρχηγών δημιουργούνται τοπικά κέντρα εξουσίας. Η Πελοποννησιακή Γερουσία στην Πελοπόννησο, ο Οργανισμός της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος στη Δυτική Στερεά και ο Άρειος Πάγος στην Ανατολική Στερεά, οργανώνουν και συντονίζουν τοπικά τον Αγώνα. Η ανάγκη όμως για ενιαία πολιτική διοίκηση της Επανάστασης γίνεται γρήγορα φανερή.

Στις 20 Δεκεμβρίου 1821 συνέρχεται η **Α' Εθνοσυνέλευση** στην Επίδαυρο με **παραστάτες** από τις επαναστατημένες περιοχές. Σ' αυτήν ψηφίζεται για πρώτη φορά **Σύνταγμα**. Μπαίνουν τα θεμέλια μιας κεντρικής Αρχής και διακηρύσσεται η Ανεξαρτησία των Ελλήνων. Αποφασίζεται η Κεντρική Διοίκηση να ασκείται από δυο όργανα, το **Βουλευτικό** και το **Εκτελεστικό**.

Στη Β' Εθνοσυνέλευση, στο Άστρος το 1823, ψηφίζεται νέο Σύνταγμα και καταργούνται τα τοπικά κέντρα εξουσίας που μέχρι τότε λειτουργούν παράλληλα με την κεντρική Αρχή.

Οι πολιτικές αντιπαραθέσεις και η κρισιμότητα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, καθυστερούν την Γ' Εθνοσυνέλευση. Τελικά, αυτή διεξάγεται στην Τροιζήνα το 1827. Εκεί συντάσσεται και ψηφίζεται το τρίτο Σύνταγμα του Αγώνα, το πιο δημοκρατικό απ' όλα. Σύμφωνα μ' αυτό αναγνωρίζεται το ελληνικό έθνος ως πηγή όλων των εξουσιών. Ο Ιωάννης Καποδίστριας ορίζεται κυβερνήτης της Ελλάδας.

Η Δ' Εθνοσυνέλευση γίνεται στο Άργος, το 1829. Εκεί ισχυροποιείται η θέση του Καποδίστρια και όλες οι εξουσίες συγκεντρώνονται στο πρόσωπό του. Μετά τη δολοφονία του επικρατεί πολιτική αναρχία και έντονες πολιτικές διαμάχες.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Εθνοσυνέλευση:

η συγκρότηση των αντιπροσώπων του έθνους σε σώμα

παραστάτες:

αντιπρόσωποι από τις επαναστατημένες περιοχές που συμμετέχουν και ψηφίζουν στην Εθνοσυνέλευση

Σύνταγμα:

ο Νόμος που καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του πολιτεύματος

Βουλευτικό:

Σώμα αντιπροσώπων που ετοιμάζουν και ψηφίζουν τους νόμους

Εκτελεστικό:

η Κυβέρνηση, αυτοί που κυβερνούν



Τόποι διεξαγωγής των Εθνοσυνελεύσεων του Αγώνα

▲ Παρατηρώ το χάρτη, συμβουλεύομαι το χρονολόγιο και αναφέρω τον τόπο και το χρόνο διεξαγωγής των Εθνοσυνελεύσεων του Αγώνα. [3.24]

1821	1823	1827	1829
Α' Εθνοσυνέλευση Επίδαυρος	Β' Εθνοσυνέλευση Άστρος	Γ' Εθνοσυνέλευση Τροιζήνα	Δ' Εθνοσυνέλευση Άργος



Η Α' Εθνοσυνέλευση

Περιοχές και αριθμός παραστατών
που συμμετέχουν στην Α' Εθνοσυνέλευση του Αγώνα



- ◀ Ποιες περιοχές εκπροσωπούνται στην Α' Εθνοσυνέλευση και με πόσους παραστάτες η κάθε μία; [3.25]

Πηγή: Αλιβιζάτος Ν., «Τα Συντάγματα του Αγώνα. 1821-28», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, Αθήνα 2003, τ.3ος, σ. 174

- Με ποιον τρόπο παίρνονται οι αποφάσεις στην Α' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων, σύμφωνα με τον καλλιτέχνη; [3.26]



Ψηφοφορία στην Α' Εθνοσυνέλευση
τοιογραφία
Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων

3.26

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ

Το ελληνικόν ἔθνος, το υπό φρικώδη οθωμανικὴν δυναστείαν, [...] κηρύττει σήμερον δια τῶν νομίμων παραστατῶν του, εἰς Εθνικὴν συνηγμένων Συνέλευσιν, ενώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν.

Ἐν Ἐπιδαύρῳ τὴν α' Ἰανουαρίου ἔτει αὐκβ' καὶ α' τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Το ελληνικό ἔθνος, που βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴ φρικιαστικὴ οθωμανικὴ κυριαρχία, [...] διακηρύσσει σήμερα μέσω τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων του, που συγκεντρώθηκαν σὲ εθνικὴ Συνέλευση, μπροστὰ σὲ Θεό καὶ ἀνθρώπους τὴν πολιτικὴ του ὑπαρξὴ καὶ ἀνεξαρτησία.

Ἐπίδαυρος, 1 Ἰανουαρίου 1822 καὶ πρῶτο ἔτος τῆς Ἀνεξαρτησίας

- ◀ Τι διακηρύσσουν οἱ Ἕλληνες με τὸ Α' Σύνταγμα τοῦ Αγώνα; [3.27]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποιες Εθνοσυνελεύσεις πραγματοποιοῦνται κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Αγώνα;
❖ Ποιοι λόγοι οδηγοῦν σὲ σύγκληση τῶν Εθνοσυνελεύσεων τοῦ Αγώνα;

3.27

7. Οι μορφές του 1821



Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία τους συνδέεται και με τα ονόματα των πρωταγωνιστών του. Οπλαρχηγοί και ναύαρχοι αντιμετωπίζουν ηρωικά τους αντίπαλους στρατούς και στόλους. Κοντά τους, σημαντικά πολιτικά πρόσωπα ασχολούνται με το δύσκολο έργο της σύστασης του ελληνικού κράτους και αναπτύσσουν σημαντική **διπλωματική δράση** για την αναγνώριση της Επανάστασης. Οι μορφές του 1821 είναι λοιπόν και στρατιωτικοί και πολιτικοί.

Οι άνθρωποι των όπλων αναλαμβάνουν τη στρατιωτική οργάνωση του Αγώνα. Ο Κολοκοτρώνης, ο Καραϊσκάκης, ο Παπαφλέσσας, ο Ανδρούτσος, ο Νικηταράς ο Μπότσαρης στη στεριά και ο Μιαούλης, ο Κανάρης, η Μπουμπουλίνα, η Μαυρογένους, η Βισβίζη στη θάλασσα, καταφέρνουν να πετύχουν σημαντικές νίκες και να αναδειχτούν σε ηρωικές φυσιογνωμίες. Αποκτούν κύρος και συμμετέχουν και στα πολιτικά πράγματα.

Η πολιτική οργάνωση του Αγώνα εμφανίζει επίσης σημαντικά πολιτικά πρόσωπα. Ο Μαυροκορδάτος, ο Κωλέττης, ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, ο Μαυρομιχάλης, ο Κουντουριώτης, ο Ζαΐμης, ο Λόντος, ο Δεληγιάννης παίρνουν ενεργά μέρος στη συγκρότηση κεντρικής πολιτικής εξουσίας. Παράλληλα, επεμβαίνουν και στα στρατιωτικά θέματα.

Έμποροι, προεστοί και κοιζαμπάσηδες, λόγιοι, κληρικοί, κλέφτες, αρματολοί και ναυτικοί συντάσσονται στον κοινό αγώνα και πολλοί περνούν επώνυμα στην ιστορία. Υπάρχουν όμως και πολλοί άλλοι, ένοπλοι και άμαχοι, που αγωνίζονται για την ελευθερία και τα ονόματά τους δεν καταγράφονται στην ιστορία. Ανάμεσά τους άνδρες, γυναίκες και παιδιά, γέροι και νέοι, προσφέρουν με τη δράση τους σημαντικό έργο.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

διπλωματική δράση:

οι ενέργειες των Ελλήνων με στόχο να εξασφαλίσουν την υποστήριξη των Μεγάλων Δυνάμεων για την αναγνώριση της Επανάστασης



3.28

**Θεόδωρος Κολοκοτρώνης
(1770-1843)**

Ο Γέρος του Μοριά, η σημαντικότερη στρατιωτική φυσιογνωμία του Αγώνα. Συμμετέχει σε πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις και ανακηρύσσεται Αρχιστράτηγος του Μοριά. Ηγείται, από το 1822, του σώματος των οπλαρχηγών και συμμετέχει και στην πολιτική οργάνωση του Αγώνα.



3.29

**Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος
(1791-1865)**

Φαναριώτης πολιτικός και αγωνιστής που συμμετέχει ενεργά στην πολιτική οργάνωση του Αγώνα. Πρωταγωνιστεί στις εθνοσυνελεύσεις του Αγώνα. Συμμετέχει στη σύνταξη του Συντάγματος της Επιδάυρου και καταλαμβάνει σημαντικές θέσεις στην κεντρική εξουσία.

▲ Συζητώ για τη συμβολή του Θ.Κολοκοτρώνη και του Α.Μαυροκορδάτου στην Ελληνική Επανάσταση. [3.28] & [3.29]



Α.Διάκος
μάχη στην
Αλαμάνα
1821



Ο.Ανδρούτσος
μάχη στη
Γραβιά
1821



Λ.Μπουμπουλίνα
πολιορκία του
Ναυπλίου
1821



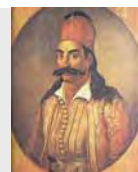
Π.Π.Γερμανός
Επίσκοπος
Καλαβρύτων
1821



Γ.Κουντουριώτης
Πρόεδρος
Εκτελεστικού
1823



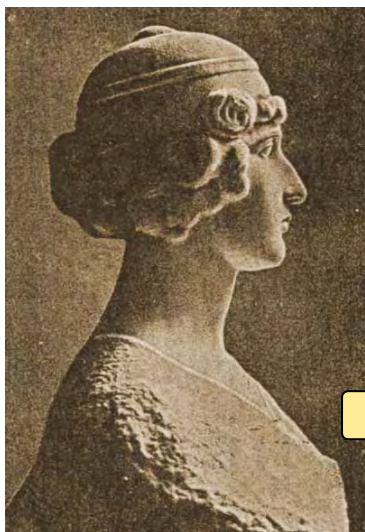
Α.Λιδωρίκη
πολιορκία της
Ακρόπολης
1826



Γ.Καραϊσκάκης
μάχη στο
Φάληρο
1827



Μαντώ Μαυρογένους και Δόμνα Βισβίζη



Μαντώ Μαυρογένους
Προτομή στην παραλία της
Μυκόνου

3.30

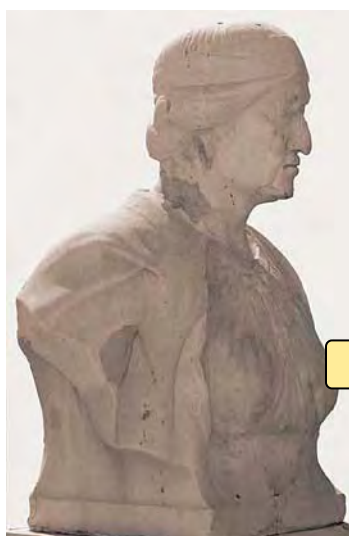
Μαντώ Μαυρογένους (1796-1840)

Γεννιέται στην Τεργέστη, όπου αποκτά σημαντική μόρφωση. Φθάνει το 1820 στη Μύκονο και καταφέρνει να ξεσηκώσει το νησί στον Αγώνα. Με δικά της έξοδα εξοπλίζει πλοία και συμμετέχει σε πολεμικές επιχειρήσεις στην Εύβοια, στο Πήλιο και στη Φθιώτιδα. Στέλνει επιστολές προς τις Αγγλίδες και Γαλλίδες γυναίκες για να τις πείσει να υποστηρίξουν οικονομικά τον Αγώνα. Με τη λήξη της Επανάστασης, με διάταγμα του Καποδίστρια της παραχωρείται το αξίωμα του αντιστράτηγου. Πεθαίνει πάμπωχη στο νησί της Πάρου.

Η Μ. Μαυρογένους προς το φιλέλληνα Μ. Ρερμπώ (1821):

«Δεν με νοιάζει τι θα γίνω αν είναι να λευτερωθεί η πατρίδα μου. Όταν θα έχω χρησιμοποιήσει όλα όσα μπορώ να διαθέσω για την ιερή υπόθεση της ελευθερίας, θα τρέξω στο στρατόπεδο των Ελλήνων για να τους ενθαρρύνω με την απόφασή μου να πεθάνω, αν χρειαστεί, για την ελευθερία.»

3.31



Δόμνα Βισβίζη
Προτομή στην παραλία της
Αλεξανδρούπολης

3.32

Δόμνα Βισβίζη (1784-1850)

Γεννιέται στην Αίνο. Συμμετέχει ενεργά στην Ελληνική Επανάσταση, παίρνοντας μέρος, μαζί με τον άντρα της, στις θαλάσσιες επιχειρήσεις του Αγώνα στο Άγιο Όρος, τη Λέσβο και τη Σάμο. Με το θάνατο του άνδρα της, η Δόμνα Βισβίζη αναλαμβάνει η ίδια τη διοίκηση του πλοίου και συνεχίζει τη δράση της στην περιοχή της Εύβοιας. Εξοπλίζει και συντηρεί το πλοίο της «Καλομοίρα» με δικά της χρήματα για τρία χρόνια. Μετά το τέλος του Αγώνα, της παραχωρείται μια μικρή σύνταξη. Πεθαίνει στον Πειραιά.

- Με ποιους τρόπους η Μαντώ Μαυρογένους και η Δόμνα Βισβίζη συμμετέχουν στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας; [3.30-3.33]
- Αναγνωρίζεται το έργο τους ; [3.30] & [3.32]

Πουλάκι πόθεν έρχεσαι; Πουλάκι αποκρίσου.
Μην είδες και μην άκουσες για την κυρά Δομνίτσα
την όμορφη, τη δυνατή, την αρχικαπετάνα,
πούχει καράβι ατίμητο, το πρώτο μες στα πρώτα,
καράβι γοργοτάξιδο, καράβι τιμημένο,
καράβι που πολέμησε στις Ίμπρος* το μπουγάζι**

Δημοτικό τραγούδι

* Ίμβρος ** θαλάσσιο πέρασμα

3.33

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποια είναι η συμβολή των γυναικών στην Επανάσταση;
- ❖ Ποιοι και με ποιον τρόπο συμβάλλουν στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας;

8. Οι εμφύλιες συγκρούσεις



Η κεντρική Αρχή που δημιουργείται στην Α' Εθνοσυνέλευση αποτελεί σημαντική κατάκτηση των επαναστατημένων Ελλήνων. Τα πρώτα ζητήματα που απασχολούν την Εθνοσυνέλευση είναι η μορφή του νέου κράτους που θα δημιουργηθεί, ο τρόπος εκλογής της ηγεσίας του και ποιοι θα αναλάβουν τη Διοίκηση. Τα παραπάνω θέματα οδηγούν σε συγκρούσεις μεταξύ των διαφόρων ομάδων που διεκδικούν για τον εαυτό τους τη στρατιωτική και πολιτική ηγεσία.

Οι **πρόκριτοι** της Πελοποννήσου θέλουν αυτοί την εξουσία, όπως και στο παρελθόν, για να εφαρμόσουν τον τρόπο διακυβέρνησης που γνωρίζουν. Επιθυμούν επίσης να διατηρήσουν τα **προνόμιά** τους. Οι άνθρωποι των όπλων προβάλλουν τους εαυτούς τους ως φυσικούς αρχηγούς του Αγώνα για την Ανεξαρτησία, επειδή αυτοί πολεμούν, οπότε δικαιούνται και την εξουσία ή τουλάχιστον τη συμμετοχή τους σ' αυτήν. Την ίδια άποψη έχουν και οι πρόκριτοι των νησιών που κατέχουν το εμπόριο και συνεισφέρουν υλικά στον Αγώνα.

Νέες ομάδες πολιτικών εμφανίζονται επίσης να διεκδικούν την εξουσία. Προέρχονται κυρίως από το **Φανάρι**, έχουν **ευρωπαϊκή παιδεία** και αρκετές γνώσεις για τη διοίκηση και την οργάνωση του κράτους. Οι κάτοικοι των επαναστατημένων περιοχών νιώθουν να απειλούνται απ' αυτούς και αντιδρούν έντονα.

Η διαμάχη μεταξύ των αντίπαλων ομάδων καταλήγει πολλές φορές σε ένοπλες εμφύλιες συγκρούσεις με μεγάλες υλικές καταστροφές και ανθρώπινες απώλειες. Σ' αυτές τις περιπτώσεις οι πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον των Τούρκων περνούν σε δεύτερη μοίρα.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

προνόμια προκρίτων:

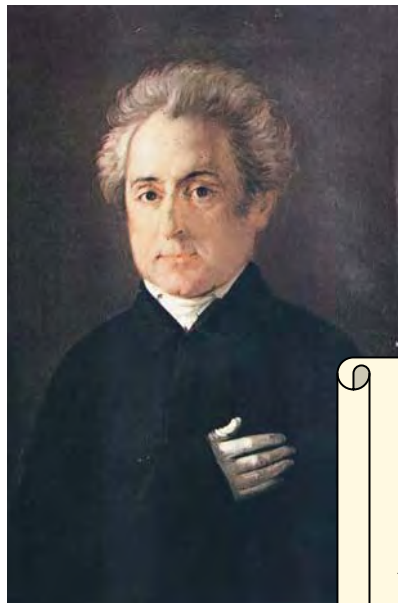
είναι οι εξουσίες που έχουν οι πρόκριτοι ως αναγνωρισμένοι ηγέτες των ελληνικών κοινοτήτων

ευρωπαϊκή παιδεία:

είναι η μόρφωση, οι ιδέες και οι τρόποι που έχουν οι μορφωμένοι Ευρωπαίοι της εποχής

σκήπτρο:

πολυτελής ράβδος, σύμβολο εξουσίας



Διονύσιος Σολωμός
(1798 – 1857)

Η Διχόνοια που βαστάει
ένα σκήπτρο η δολερή
καθενός χαμογελάει,
«πάρ' το», λέγοντας, «και συ».

Κει ο το σκήπτρο που σας δείχνει,
έχει αλήθεια ωραία θωριά·
μην το πιάστε, γιατί ρίχνει
εισέ δάκρυα θλιβερά.

3.34

Στίχοι από τον «Ύμνο εις την ελευθερίαν»

▲ Γιατί, σύμφωνα με τον ποιητή, η Διχόνοια κρατάει **σκήπτρο**; [3.34]

εμφύλιες συγκρούσεις

ταραχές στα Βέρβαινα
Ιούνιος 1821

α' φάση
Νοέμβριος 1823 - Μάιος 1824

β' φάση
Ιούλιος 1824 - Ιανουάριος 1825



Ταραχές στα Βέρβαινα



Δημήτριος Υψηλάντης
Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό
Μουσείο

3.35

Δημήτριος Υψηλάντης (1793-1832)

Κατάγεται από σημαντική φαναριώτικη οικογένεια και είναι αδελφός του Αλέξανδρου Υψηλάντη. Υπηρετεί ως αξιωματικός στο ρωσικό στρατό. Το 1818 μυείται στη Φιλική Εταιρεία. Με την έναρξη της Επανάστασης έρχεται στην Πελοπόννησο ως πληρεξούσιος στρατηγός του Αρχηγού της Φιλικής Εταιρείας. Οργανώνει τακτικό στρατό και συμμετέχει σε πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Εκλέγεται Πρόεδρος του Βουλευτικού στην Α' Εθνοσυνέλευση. Μετά την Επανάσταση γίνεται στρατηγός της Ανατολικής Στερεάς.

«Οι κοτζαμπάσηδες του Μοριά που ήταν συνηθισμένοι «να άρχουν*», βλέποντας την ολόψυχη αφοσίωση του λαού στον Υψηλάντη [...] άρχισαν αμέσως κι' απ' την πρώτη στιγμή, ν' αντιδρούν συστηματικά και μ' όλα τα μέσα και δεν εννοούσαν με κανένα τρόπο να τον αναγνωρίσουν Αρχιστράτηγο, όπως είχαν κάνει οι άλλοι Έλληνες, και να τον αφήσουν να οργανώσει στρατιωτικά και πολιτικά τον τόπο, [...] Ο Υψηλάντης, έπειτα μάλιστα από την αποθεωτική υποδοχή που του έκαναν στα Βέρβαινα, 10.000 στρατός και λαός και την αναγνώρισή του απ' όλη την άλλη Ελλάδα, κατάπληκτος με την αντίδραση των κοτζαμπάσηδων του Μοριά, που δεν περίμενε ούτ' εφантаζόταν, έφυγ' από τα Βέρβαινα δυσσαρεστημένος, κι' έφτασε στο Λεοντάρι, σκοπεύοντας να πάει στην Καλαμάτα.»

Σταματόπουλος Τ., *Ο εσωτερικός Αγώνας*, Κάλβος, Αθήνα 1971, τ.1, σ. 241-242

*διοικούν

3.36

«Τα Βέρβαινα ανεστατώθησαν μόλις εγνώσθη ότι έφυγεν ο Υψηλάντης. [...] Πλήθος πολύ εσεχύθη εις τους δρόμους, αποτελούμενον από στρατιώτας και ανθρώπους του λαού, και ήρχισε να κραυγάζη κατά των προκριτών. [...] Αι κραυγαί του πλήθους ήσαν φοβεραί.

- Θέλουμε τον αφέντη μας. Ήλθε να μας σώση και αυτοί τον διώκουν. Σκότωμα στους κοτσαμπάσηδες. Και έτρεχαν να εύρουν το σπίτι όπου ευρίσκοντο οι πρόκριτοι.»

Κόκκινος Δ., *Η Ελληνική Επανάσταση*, Μέλισσα, Αθήνα 1957, τ.Β', σ. 236

3.37

Από τα «Απομνημονεύματα» του Θ. Κολοκοτρώνη:

«Ανέβηκα επάνω εις μία πέτρα για να ακούν όλοι και τους είπα:

- Διατί θέλομε τον χαϊμό μας μονάχοι μας; Ημείς εσηκώσαμε* τα άρματα δια** τους Τούρκους και έτσι ακουσθήκαμε εις την Ευρώπη, ότι σηκωθήκαμε οι Έλληνες δια τους τυράννους, [...] αν σκοτώσουμε τους προεστούς, θα ειπούν [...], ότι τούτοι δεν εσηκώθηκαν δια την ελευθερίαν, αλλά δια να σκοτωθούν συνατοι*** τους [...] Γράφομε και έρχεται οπίσω ο Υψηλάντης και μην επήρε ο νους σας αέρα.

Τότε τους ηούχασα.»

*επαναστατήσαμε **εναντίον ***μεταξύ τους

3.38

- Διηγούμαι τα επεισόδια σύμφωνα με τις μαρτυρίες. [3.35-3.38]
- Ποιες ομάδες συγκρούονται στα Βέρβαινα; [3.36-3.38]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποιοι είναι οι λόγοι των εμφύλιων συγκρούσεων κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης;
- ❖ Ποιες είναι οι επιπτώσεις των εμφύλιων συγκρούσεων στον Αγώνα των Ελλήνων;

9. Οι σχέσεις με την Ευρώπη: ο Φιλελληνισμός



Από την εποχή της **Αναγέννησης** δημιουργείται έντονο ενδιαφέρον στην Ευρώπη για τα αρχαία ελληνικά κείμενα, την τέχνη και τον πολιτισμό. Πολλοί Ευρωπαίοι επισκέπτονται τις περιοχές όπου ζουν οι απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων.

Με την έκρηξη της Επανάστασης εκδηλώνεται στην Ευρώπη μια δυναμική κίνηση υποστήριξης του Αγώνα στην Ευρώπη και λίγο αργότερα και στην Αμερική. Άνθρωποι διαφορετικής κοινωνικής και θρησκευτικής προέλευσης προσφέρουν ό,τι μπορούν στον Αγώνα των Ελλήνων για την ανεξαρτησία τους.

Ο **φιλελληνικός Τύπος** με ειδήσεις από τα πολεμικά μέτωπα ευαισθητοποιεί την κοινωνία στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις. Οργανώνονται εκδηλώσεις για την οικονομική και ηθική ενίσχυση των επαναστατημένων Ελλήνων. Σημαντικοί φιλέλληνες ασκούν πιέσεις στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για να υποστηρίξουν τον Αγώνα. Καλλιτέχνες εμπνέονται από την Επανάσταση και δημιουργούν σπουδαία έργα. Πολλοί φιλέλληνες έρχονται ως εθελοντές και πολεμούν στο πλευρό των Ελλήνων, θυσιάζοντας ακόμα και τη ζωή τους. Σημαντική φιλελληνική δράση αναπτύσσουν, μεταξύ άλλων, ο **Λόρδος Μπάιρον**, η **Σοφία ντε Μαρμπούα**, ο **Φαβιέρους** και ο **Σανταρόζα**.

Σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις αλλά και στη Β. Αμερική οργανώνονται επιτροπές με φιλανθρωπική δραστηριότητα για τους άμαχους της Επανάστασης. Ανάμεσα στις φροντίδες τους είναι η αποστολή φαρμάκων και πολεμοφοδίων καθώς και η στρατολόγηση και διευκόλυνση της μεταφοράς εθελοντών.

Ανεξάρτητα από τους διαφορετικούς λόγους και τρόπους βοήθειας, οι φιλέλληνες, άνδρες και γυναίκες, με τον ενθουσιασμό τους συμβάλλουν στο να διατηρηθεί ζωντανό το ενδιαφέρον των Ευρωπαίων για την Ελληνική Επανάσταση.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

φιλελληνικός Τύπος:

εφημερίδες και περιοδικά που εκδίδονται στην Ευρώπη και την Αμερική και υποστηρίζουν τον Αγώνα των Ελλήνων

Λόρδος Μπάιρον:

(1788-1824) Άγγλος ποιητής, μέλος της Βουλής των Λόρδων

Σοφία ντε Μαρμπούα:

(1785-1854) γαλλοαμερικανικής καταγωγής, γνωστή και ως *Δούκισσα της Πλακεντίας*

Κάρολος Φαβιέρους:

(1782-1855) Γάλλος αξιωματικός, το 1825 μετά από πρόσκληση της ελληνικής κυβέρνησης αναλαμβάνει την ανασύσταση τακτικού στρατού

Ανιμπάλε Σανταρόζα:

(1783-1825) Ιταλός λόγιος και επαναστάτης, σκοτώνεται στη μάχη της Σφακτηρίας

Ευγένιος Ντελακρουά:

(1798-1863) Γάλλος ζωγράφος, εμπνέεται από την Ελληνική Επανάσταση

3.39



Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
Πίνακας του Γάλλου φιλέλληνα **Ε. Ντελακρουά** (1826)

▲ Πώς παρουσιάζει την Ελλάδα ο καλλιτέχνης; [3.39]

ίδρυση φιλελληνικών οργανώσεων στην Ευρώπη και την Αμερική

Ελβετία
1821

Γερμανία
1821

Αγγλία
1823

Γαλλία
1823

Αμερική
1823-24



Οι Φιλέλληνες και ο Αγώνας της Ανεξαρτησίας

Από τον πρόλογο του λυρικού δράματος του Άγγλου ποιητή Π. Σέλλεϋ «Ελλάς» (1821)

«Η απάθεια των κυβερνώντων, του πολιτισμένου κόσμου απέναντι [...] του έθνους, στο οποίο οφείλουν τον πολιτισμό τους, [...] είναι κάτι το τελείως ανεξήγητο. [...] Είμαστε όλοι Έλληνες. Οι νόμοι μας, η φιλολογία μας, η θρησκεία μας, οι τέχνες μας έχουν όλα τις ρίζες τους στην Ελλάδα...»

3.40

- ▲ Με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει ο Π. Σέλλεϋ τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας των Ελλήνων; [3.40]



3.42

Ηδύποτο των γενναίων Ελλήνων

Ετικέτα γαλλικού λικέρ με θέμα το Μεσολόγγι

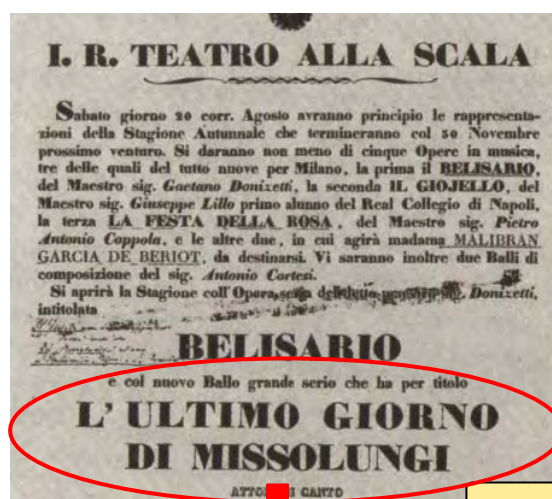
- Ποιες μορφές παίρνει η συμπάρασταση των Ευρωπαίων στην Ελληνική Επανάσταση; [3.40-3.43]



3.41

Έρνος για τον Αγώνα των Ελλήνων Γαλλικό κεραμικό πιάτο

- ▲ Τι αποκαλύπτει η πηγή για τη συμμετοχή των γυναικών στο φιλελληνικό κίνημα; [3.41]



3.43

Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου Πρόγραμμα παράστασης στη Σκάλα του Μιλάνου (1836)

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Με ποιο τρόπο οι Ευρωπαίοι προβάλλουν τον Αγώνα των Ελλήνων;
- ❖ Ποια είναι η συμβολή του φιλελληνικού κινήματος στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας;

10. Η έκβαση του Αγώνα



Ο Αγώνας των Ελλήνων για την ανεξαρτησία τους είναι μακρύς και δύσκολος. Οι μεγάλες ηρωικές στιγμές εναλλάσσονται με δύσκολες περιόδους και ήττες. Ιδιαίτερα μετά τη συνεργασία οθωμανικών και αιγυπτιακών δυνάμεων η Επανάσταση υποχωρεί και περιορίζεται εδαφικά.

Η ηγεσία των Ελλήνων απευθύνεται αρκετές φορές κατά τη διάρκεια του Αγώνα στις Μεγάλες Δυνάμεις και ζητά την προστασία και τη βοήθειά τους. Οι Μεγάλες Δυνάμεις αρχικά καταδικάζουν την Ελληνική Επανάσταση σύμφωνα με τις θέσεις της **Ιεράς Συμμαχίας**. Σταδιακά όμως οι διπλωματικές ενέργειές τους για την επίλυση του ελληνικού ζητήματος συνδέονται με τα συμφέροντά τους στην περιοχή αλλά και με τον ανταγωνισμό μεταξύ τους.

Η πτώση του Μεσολογγίου έχει μεγάλο αντίκτυπο και συγκινεί την κοινή γνώμη των ευρωπαϊκών χωρών. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, οι **Μεγάλες Δυνάμεις** μεσολαβούν στο ελληνικό ζήτημα. Αποφασίζουν στο Λονδίνο, το 1827, την κατάπαυση των εχθροπραξιών και την έναρξη διαπραγματεύσεων για τη συγκρότηση ενός αυτόνομου ελληνικού κράτους. Στις αποφάσεις αυτές όμως αντιδρά η **Υψηλή Πύλη**. Οι Μεγάλες Δυνάμεις μετά την άρνηση του σουλτάνου να συνεργαστεί αποφασίζουν να επιβάλουν τη θέση τους.

Η ναυμαχία στο Ναβαρίνο, το 1827, όπου ο ενωμένος στόλος των Μεγάλων Δυνάμεων καταστρέφει τον τουρκο-αιγυπτιακό στόλο, είναι καθοριστική και επιταχύνει τις εξελίξεις. Ο σουλτάνος τελικά συνθηκολογεί για μια Ελλάδα εδαφικά περιορισμένη. Με το **Πρωτόκολλο του Λονδίνου**, το 1830, η Ελλάδα αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Ιερά Συμμαχία:

Συμμαχία που δημιουργείται το 1814, μεταξύ της Αυστρίας, Ρωσίας, Πρωσίας, Αγγλίας και Γαλλίας, με στόχο τη διατήρηση της τάξης και των συνόρων μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών

Μεγάλες Δυνάμεις:

η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία

Πρωτόκολλο του Λονδίνου:

Συμφωνία των Μεγάλων Δυνάμεων με την οποία αναγνωρίζεται η ανεξαρτησία του ελληνικού κράτους

Ιουλιανή Σύμβαση:

Συνθήκη του Λονδίνου (Ιούλιος 1827) με την οποία οι Μεγάλες Δυνάμεις αποφασίζουν τη δημιουργία αυτόνομου ελληνικού κράτους και καλούν την Υψηλή Πύλη να αποδεχθεί τις αποφάσεις τους



Οι στόλοι των Μεγάλων Δυνάμεων κατευθύνονται προς το Ναβαρίνο (Ιούλιος του 1827)

- ▲ Συμβουλευόμαι το χρονολόγιο και το χάρτη [3.44] και αναφέρω με ποιους τρόπους επεμβαίνουν οι Μεγάλες Δυνάμεις.

1821-22	1827	1827	1830
η Ιερά Συμμαχία αποδοκιμάζει την Ελληνική Επανάσταση	Ιουλιανή Σύμβαση	ναυμαχία στο Ναβαρίνο	Πρωτόκολλο του Λονδίνου



Η ναυμαχία του Ναβαρίνου (8.10.1827)

Σχέδιο Τριμερούς Συνθήκης που προτείνεται από τη Γαλλική Κυβέρνηση (1827):

«Αι Σύμμαχοι Δυνάμεις [...] εκ της ανάγκης να θέσουν τέρμα εις τον πόλεμον, ο οποίος εξερράγη* εις την Ανατολήν [...] έκριναν ότι έφθασεν η στιγμή να ενώσουν τας δυνάμεις των [...] προς επίτευξιν** της ειρήνης, την οποίαν απαιτούν το καλόν της θρησκείας και της ανθρωπότητας, ως και το συμφέρον της ησυχίας της Ευρώπης.»

*ξέσπασε

**πραγματοποίηση

3.45



3.46

Σκηνή από τη ναυμαχία του Ναβαρίνου (1827)

- ▲ Παρατηρώ το έργο τέχνης και σχολιάζω τον τρόπο απεικόνισης της ναυμαχίας. [3.46]

- ▲ Ποιους λόγους προβάλλουν οι Μεγάλες Δυνάμεις για να παρέμβουν στον πόλεμο ανάμεσα στους Έλληνες και τους Οθωμανούς; [3.45]

στόλος	πλοία	πυροβόλα	πληρώματα
Τουρκοαιγυπτιακός	89	2436	21.900
Συμμαχικός	αγγλικά 12	1298	17.500
	γαλλικά 7		
	ρωσικά 8		
	σύνολο 27		

Πηγή: Φωτιάδης Δ., *Η Επανάσταση του 21*, Αθήνα 1977(2), τ.Γ', σ. 413

3.47



3.48

Η ηχώ του Ναβαρίνου

Τραγούδι σε στίχους του Α. Ζάρρου, μουσική του Κουν.
Έκδοση του γαλλικού μουσικού οίκου Α. Α. Μεϊssonιέ

Τιμή: 2 φράγκα

Παρηγορηθείτε ευγενικά παιδιά της Ελλάδας!
Ακούτε την ηχώ του Ναβαρίνου ...

- ▲ Ποιες Δυνάμεις αποτελούν το συμμαχικό στόλο και σε ποια αναλογία; [3.47]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποια είναι η τελική έκβαση του Αγώνα;
- ❖ Ποια είναι η συμβολή των Μεγάλων Δυνάμεων στην τελική έκβαση του Αγώνα;

- ▲ Ποιος είναι ο απόηχος της ναυμαχίας του Ναβαρίνου στην Ευρώπη; [3.48]

11. Συνθήκες ζωής κατά τη διάρκεια του Αγώνα



Κατά τη διάρκεια του Αγώνα οι συνθήκες ζωής των χριστιανών αλλά και των μουσουλμάνων αλλάζουν δραματικά. Μεγάλες ομάδες πληθυσμού μετακινούνται από τις **εμπόλεμες περιοχές** και αναζητούν ασφαλέστερους τόπους εγκατάστασης. Έλληνες πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, τη Θεσσαλία, τη Θράκη, την Ήπειρο, τη Μακεδονία αλλά και την Κρήτη και τη Χίο εγκαθίστανται κυρίως στην Πελοπόννησο και στα νησιά του Αιγαίου.

Η καθημερινή ζωή συνδέεται κυρίως με τον πόλεμο. Στα στρατόπεδα, στα οχυρά και στα κάστρα, στην ύπαιθρο και τη νησιωτική χώρα, όλοι αγωνίζονται με τον τρόπο τους. Ο αγώνας τους είναι διπλός, αγωνίζονται και για τον τόπο τους και για τη δική τους επιβίωση.

Η έλλειψη νερού, τροφίμων και πυρομαχικών δυσκολεύει τη ζωή κυρίως των πληθυσμών που πολιορκούνται, σε πολλές περιπτώσεις για μήνες, μέσα σε φρούρια και κάστρα. Η πολύχρονη ενασχόληση με τον πόλεμο δεν επιτρέπει στους κατοίκους να ασχοληθούν με τη γη, οι καλλιέργειες καταστρέφονται και η σοδειά είναι ανύπαρκτη. Ο ανεφοδιασμός και η τροφοδοσία εμποδίζεται από τον αντίπαλο με αποτέλεσμα πολλοί άμαχοι κυρίως να πεθαίνουν από αστία. Οι απώλειες μεγαλώνουν και από τις επιδημίες που εξαπλώνονται.

Με το τέλος της Επανάστασης ο Καποδίστριας προσπαθεί να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων. Σχεδιάζεται η ανοικοδόμηση των ερειπωμένων πόλεων και ιδρύονται νέες. Διανέμονται **εθνικές γαίες** και αρχίζει η σταδιακή αγροτική εκμετάλλευση και παραγωγή.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

εμπόλεμες περιοχές:

περιοχές που είναι στο επίκεντρο των πολεμικών επιχειρήσεων

εθνικές γαίες:

εκτάσεις γης που περνούν από την κατοχή των Οθωμανών στην κατοχή του ελληνικού κράτους



3.49

Αθηναϊκή οικογένεια επιστρέφει στα ερείπια του σπιτιού της
Πίνακας του Θ. Βρυζάκη (περ.1845)

▲ Πότε συμβαίνουν όσα απεικονίζει ο ζωγράφος στο έργο του; [3.49]

1821 1828

πολεμικές επιχειρήσεις

ανθρώπινες απώλειες

υλικές καταστροφές

προσφυγικές μετακινήσεις



Η Ερμούπολη



Η Άνω Σύρος (1776)

3.50



Η Άνω Σύρος και η Ερμούπολη (1841)

3.51

■ Παρατηρώ τις πηγές [3.50]& [3.51], εντοπίζω και αναφέρω τους οικισμούς.

«Το νησί όφειλε πράγματι την ανάπτυξή του στη μαζική εγκατάσταση προσφύγων στη διάρκεια του Αγώνα της Ανεξαρτησίας κυρίως από τους κατεστραμμένους τόπους. Στους πρόποδες του λόφου όπου ήταν κτισμένη η Χώρα του νησιού, η Σύρα, στην περίοδο της Επανάστασης συγκεντρώθηκαν χιλιάδες Χιώτες, Ψαριανοί, Κασιώτες αλλά και Σμυρνιοί, Πελοποννήσιοι, Μακεδόνες, Θεσσαλοί, [...] Οι περισσότεροι από αυτούς επιδόθηκαν σε εμπορικές εργασίες, γι' αυτό και βάφτισαν τη νέα πόλη που δημιουργήθηκε Ερμούπολη, τιμώντας το όνομα του Ερμού, προστάτη του εμπορίου.»

Καρδάσης Β., «Σύρος: η γέννηση της πόλης», Ελευθεροτυπία, *Σύρος, το μεγάλο λιμάνι του 19ου αιώνα*, Ιστορικά 191(2003), σ. 7-8

3.52

▲ Πού οφείλει η Ερμούπολη την ονομασία της; [3.52]

◀ Ποιες συνθήκες οδηγούν στη δημιουργία του νέου οικισμού; [3.52]

◀ Από ποιους δημιουργείται ο οικισμός της Ερμούπολης; [3.52]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Πώς δημιουργείται ο οικισμός της Ερμούπολης;
- ❖ Ποιες αλλαγές προκαλούν οι πολεμικές επιχειρήσεις στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της Επανάστασης;

12. Η διακυβέρνηση Καποδίστρια



Ο Ιωάννης Καποδίστριας αναλαμβάνει τη θέση του κυβερνήτη του νέου ελληνικού κράτους το 1827, με ψήφισμα της Γ' Εθνοσυνέλευσης. Η κατάσταση του κράτους που παραλαμβάνει είναι τραγική. Οι Έλληνες βλέπουν στο πρόσωπό του ένα σωτήρα και έχουν ιδιαίτερα μεγάλες προσδοκίες απ' αυτόν.

Βασικός στόχος της πολιτικής του είναι να δημιουργήσει ένα ισχυρό κράτος με αποτελεσματική διοίκηση και δυνατή οικονομία. Γι' αυτό το λόγο συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες στο πρόσωπό του για να δρα πιο αποτελεσματικά, όπως πιστεύει. Χρησιμοποιεί τους φόρους και τα δάνεια από το εξωτερικό για να αποκαταστήσει τις πολεμικές καταστροφές και να υλοποιήσει τα σχέδιά του. Ιδρύει Εθνική Τράπεζα για να βοηθήσει τις **επενδύσεις**, δίνει βάρος στην ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας και οργανώνει τακτικό στρατό.

Ο Ι. Καποδίστριας χρησιμοποιεί το κύρος και τη φήμη του για να προσεγγίσει και τις κυβερνήσεις άλλων χωρών, κυρίως των Μεγάλων Δυνάμεων, ώστε αυτές να υποστηρίξουν τη χώρα του.

Η συγκέντρωση των εξουσιών στο πρόσωπό του αλλά και οι γενικότερες πολιτικές πρωτοβουλίες του προκαλούν την αντίδραση κάποιων πολιτικών ομάδων που βλέπουν να περιορίζεται η εξουσία τους. Αυτοί οι πολιτικοί του αντίπαλοι ασκούν **αντιπολίτευση** και οργανώνονται σταδιακά με στόχο την ανατροπή του. Η κυβέρνηση του Ι. Καποδίστρια περνά πολλές κρίσεις αλλά καταφέρνει να ξεπερνά τις δυσκολίες. Το έργο του σταματά απότομα με τη δολοφονία του, το 1831, στο Ναύπλιο.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

επενδύσεις:

χρηματικά ποσά που τοποθετούνται για να χρηματοδοτήσουν έργα υποδομής και ανάπτυξης

αντιπολίτευση:

οργανωμένες ομάδες που είναι αντίθετες με την κυβερνητική πολιτική



3.53

Ιωάννης Καποδίστριας
(1776-1831)

Εκείνο που μας τιμά περισσότερο είναι να ζήσουμε στη μνήμη των ανθρώπων ...

▲ Ποια είναι η μεγαλύτερη τιμή σύμφωνα με τον Ι. Καποδίστρια; [3.53]

1821	1827	1828	1831
	ο Ι. Καποδίστριας κυβερνήτης της Ελλάδας	άφιξη του Ι. Καποδίστρια στην Ελλάδα	δολοφονία του Ι. Καποδίστρια



Το Ναύπλιο, η πρώτη πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους



3.54

Το Ναύπλιο στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης
Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

▲ Παρατηρώ την πόλη του Ναυπλίου και περιγράφω την τοποθεσία. [3.54]

Ψήφισμα Αριθ. ΙΗ'

Η ΕΘΝΙΚΗ Γ' ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

[...]

Ψηφίζει

Α' Η πόλις του Ναυπλίου διορίζεται καθέδρα της Κυβερνήσεως και της Βουλής.

Β' Η Κυβέρνησις οφείλει να μεταβή αμέσως εις το Ναύπλιον, δια να ακολουθήσῃ τας εργασίας της.

Γ' Η Βουλή θέλει συγκεντρωθῇ, ὅσον τάχος, εκεί, δια να αρχίσῃ να εκπληρώσῃ τα χρέη της.

Εξεδόθη εν Τροιζήνι την 4^η Μαΐου 1827

3.55

Η Γ' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων
Ψηφίζει

Α' Η πόλη του Ναυπλίου ορίζεται έδρα της Κυβέρνησης και της Βουλής.

Β' Η Κυβέρνηση πρέπει να μεταβεί άμεσα στο Ναύπλιο, για να συνεχίσει το έργο της.

Γ' Η Βουλή πρέπει να συγκληθεί εκεί το γρηγορότερο για να αρχίσει το έργο της

Εκδόθηκε στην Τροιζήνα, 4 Μαΐου 1827

3.56



Το Βουλευτικό, το κτίριο της πρώτης Βουλής των Ελλήνων στο Ναύπλιο. Πρόκειται για το «μεγάλο τζαμί», που κτίσθηκε από τον Αγά-Πασά το 1730 και διατηρείται ως σήμερα.

▲ Πότε και πώς ορίζεται το Ναύπλιο ως πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους; [3.55]

◀ Αιτιολογώ την παρουσία του κτιρίου της πρώτης Βουλής των Ελλήνων στην πόλη του Ναυπλίου. [3.56]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποιες λειτουργίες του πολιτεύματος συγκεντρώνονται στο Ναύπλιο;
- ❖ Ποιο είναι το έργο της διακυβέρνησης του Ι. Καποδίστρια;

13. Η εκπαίδευση



Με την έναρξη του Αγώνα, αναγνωρίζεται η μεγάλη σημασία της εκπαίδευσης για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των Ελλήνων. Η οργάνωση της εκπαίδευσης αποτελεί θέμα συζήτησης τόσο σε τοπικές συνελεύσεις όσο και σε εθνοσυνελεύσεις. Οι αποφάσεις όμως που παίρνονται είναι δύσκολο να εφαρμοστούν εξαιτίας της εμπόλεμης κατάστασης.

Μια από τις πρώτες αποφάσεις είναι η εισαγωγή της **αλληλοδιδασκαλικής μεθόδου** διδασκαλίας στα σχολεία. Αποφασίζεται εκπαίδευση και για τα δυο φύλα και γίνεται προσπάθεια να οργανωθεί ένα **εκπαιδευτικό σύστημα**. Η έλλειψη χρημάτων για την κατασκευή σχολικών κτιρίων, ο μικρός αριθμός δασκάλων και κατάλληλων βιβλίων καθυστερεί την εφαρμογή των εκπαιδευτικών σχεδιασμών.

Παράλληλα, με την εκπαίδευση ασχολούνται εκτός από την κεντρική Διοίκηση και μεμονωμένοι πολίτες, σημαντικοί λόγιοι της εποχής, καθώς και σύλλογοι, ελληνικοί και ξένοι. Καταθέτουν σχέδια για τη λειτουργία σχολείων σε όλες τις βαθμίδες, εκδίδουν βιβλία, ασκούν φιλανθρωπικό και πολιτιστικό έργο.

Στα χρόνια του Καποδίστρια γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την οργάνωση της εκπαίδευσης. Ιδρύονται **αλληλοδιδασκαλικά σχολεία** για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και **Ελληνικά σχολεία** για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ιδρύεται το Πρότυπο και Κεντρικό Σχολείο για την εκπαίδευση των δασκάλων των Ελληνικών και Αλληλοδιδασκαλικών σχολείων, αντίστοιχα.

Ο Καποδίστριας δείχνει το ενδιαφέρον του για την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση καθώς στέλνει ελληνόπουλα στο εξωτερικό για να διδαχθούν τέχνες και εισάγει τη διδασκαλία τεχνικών και επαγγελματικών μαθημάτων στα κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

αλληλοδιδασκαλική μέθοδος:

διδασκαλική μέθοδος, κατά την οποία ο/η δάσκαλος/α εκπαιδεύει τους/τις μεγαλύτερους/ες και ικανότερους/ες μαθητές/τριες και αυτοί/ές με τη σειρά τους τους/τις υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες

εκπαιδευτικό σύστημα:

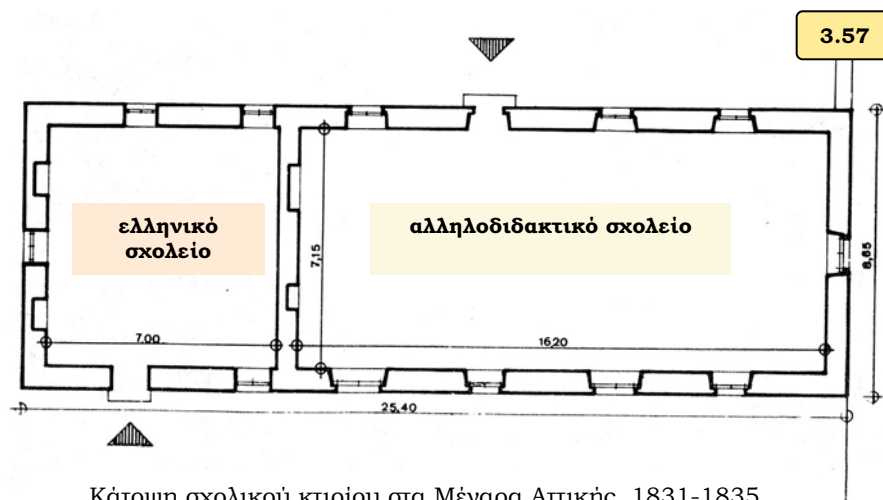
ο τρόπος οργάνωσης της εκπαίδευσης ενός κράτους

αλληλοδιδασκαλικά σχολεία:

σχολεία της στοιχειώδους (πρωτοβάθμιας) εκπαίδευσης που εφαρμόζουν την αλληλοδιδασκαλική μέθοδο

Ελληνικά σχολεία:

σχολεία της μέσης (δευτεροβάθμιας) εκπαίδευσης



Κάτοψη σχολικού κτιρίου στα Μέγαρα Αττικής, 1831-1835

- ▲ Παρατηρώ την πηγή [3.57] και αναφέρω τα σχολεία που συστεγάζονται στο σχολικό κτίριο.

Κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα στα χρόνια του Καποδίστρια

Πολεμικό
Ναύπλιο, 1828

Ορφανοτροφείο
Αίγινα, 1829

Κεντρικό
Αίγινα, 1829

Γεωργικό
Τίρυνθα, 1829

Εκκλησιαστικό
Πόρος, 1830

Πρότυπο
Αίγινα, 1830



Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στα χρόνια του Ι. Καποδίστρια

Απόσπασμα από επιστολή του Ι. Καποδίστρια προς τον φιλέλληνα Εϋνάρδο

«Είμαι αποφασισμένος να στηρίξω την επανόρθωσιν της Ελλάδος εις δυο μεγάλας βάσεις, την εργασίαν και τη στοιχειώδη εκπαίδευσιν»

3.58

Απόσπασμα από επιστολή του Ι. Καποδίστρια προς τον Α. Κораή (1829):

«Η δημόσια εκπαίδευσις δεν είναι δυνατόν να κατασκευασθῇ ὅσον ταχέως και αἱ χρειᾶι το απαιτοῦσι και ημεῖς το επιθυμοῦμεν. [...] Συνεστήθησαν δε [...] πολλά αλληλοδιδασκτικά σχολεία, και ἤδη περί τα 6.000 πτωχὰ παιδιὰ αναγιγνώσκουσι, γράφουσι και αριθμοῦσι.

3.59

■ Ποιο είναι το ενδιαφέρον του Ι. Καποδίστρια για την στοιχειώδη (πρωτοβάθμια) εκπαίδευση και πώς εκδηλώνεται; [3.58] & [3.59]

Η δημόσια εκπαίδευση δεν είναι δυνατό να λειτουργήσει τόσο γρήγορα ὅσο οι ἀνάγκες το απαιτοῦν και εμεῖς το επιθυμοῦμε. Ἰδρύθηκαν πολλά αλληλοδιδασκτικά σχολεία και ἤδη περίπου 6000 πτωχὰ παιδιὰ μαθαίνουν, ἀνάγνωσι, γραφῇ και αριθμητικῇ.

Αριθμός μαθητῶν και μαθητριῶν, σε κάποια αλληλοδιδασκτικά σχολεία* το 1829		
	μαθητές	μαθητρίες
Ἡπειρωτικὴ Ελλάδα	641	74
Νησιὰ Αἰγαίου	1281	288
Σύνολο	1922	362
*Περιλαμβάνονται μόνο τα σχολεία για τα οποία διασώζονται στοιχεία		
Πηγή: Ζιώγου-Καραστεργίου Σ., <i>Ἡ ἐκπαίδευση των κοριτσιῶν 1830-1893</i> , Αθήνα 1986, σ. 48-49		

3.60

▲ Συγκρίνω τον αριθμό των μαθητῶν και των μαθητριῶν σε αλληλοδιδασκτικά σχολεία κατὰ το 1829. [3.60]

«Το 1830 ἀρχίζει να λειτουργεῖ αλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον θηλέων και στην Αἴγινα με 32 μαθητρίες, που ἱδρυσε και συντηροῦσε, για μικρὸ διάστημα, ἡ «Δούκισσα της Πλακεντίας», ἡ γνωστὴ φιλελληνίδα Σοφία ντε Μαρμπουά. [...] Ἀπὸ τον Οκτώβριο του 1830 [...] τα ἐξόδα του σχολείου ἀρχισε να πληρώνει ἡ κυβέρνησις, γεγονός που μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ὅτι το σχολεῖον της Αἰγίνας εἶναι το πρῶτον δημόσιον αλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον θηλέων της χώρας.»

Ζιώγου-Καραστεργίου Σ., *Ἡ ἐκπαίδευση των κοριτσιῶν 1830-1893*, Αθήνα 1986, σ. 51-52

3.61

■ Ποιοι βοηθοῦν στην ἱδρυσι και τη λειτουργία αλληλοδιδασκτικῶν σχολείων για τα κορίτσια; [3.61] & [3.62]

«Κατὰ την καποδιστριακὴν περίοδο, [...] ἀρχίζουν να ἱδρύονται και χωριστὰ σχολεία για κορίτσια σε αστικές περιοχές. Εἶναι ἐνδεικτικὴ, το 1829, ἡ ἀπόφασις του δήμου Ἑρμούπολης να ἱδρυθῇ ἰδιαιτερον σχολεῖον για τα κορίτσια που συνεκπαιδεύονταν με τα ἀγόρια στο αλληλοδιδασκτικὸν [...] Ὡς στόχος του σχολείου προβάλλεται ἡ ἐξάσκησις των μαθητριῶν στα ἐργόχειρα...»

Φουρναράκη Ε., *Εκπαίδευσις και ἀγωγή των κοριτσιῶν. Ἑλληνικοὶ προβληματισμοὶ (1830-1910)*. Ἐνα Ἀνθολόγιον, Αθήνα 1987, σ. 17

3.62

▲ Για ποιους λόγους ἱδρύονται χωριστὰ αλληλοδιδασκτικά σχολεία για τα κορίτσια; [3.62]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

❖ Ποια εἶναι ἡ κατάσταση της ἐκπαίδευσις στα χρόνια της Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασις;
❖ Ποιο εἶναι το ἐκπαιδευτικὸν ἔργο του Ι. Καποδίστρια;

14. Οι τελικές ρυθμίσεις του ελληνικού ζητήματος



Με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου, το 1830, η Ελλάδα αναγνωρίζεται ως κράτος ανεξάρτητο και κυρίαρχο. Ο καθορισμός των συνόρων, το πολίτευμα και το πρόσωπο του ηγεμόνα του νέου κράτους παραμένουν σημαντικά ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις με μια νέα Συνθήκη στο Λονδίνο, το 1832, αναγορεύουν τον Όθωνα βασιλιά της Ελλάδας. Ταυτόχρονα, ορίζονται **Εγγυήτριες Δυνάμεις** του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Η Ελλάδα αποκτά έτσι τις προϋποθέσεις για την αναγνώρισή της από τα άλλα κράτη. **Σύνταγμα** δεν παραχωρείται στο νέο κράτος και αυτό δυσσαρρεί ιδιαίτερα τις πολιτικές δυνάμεις του τόπου και τις φέρνει αντιμέτωπες με το Παλάτι τα επόμενα χρόνια.

Η οριστική ρύθμιση για τα σύνορα του νέου κράτους γίνεται, μετά από έντονες διπλωματικές προσπάθειες, με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου το 1832. Οι Μεγάλες Δυνάμεις λαμβάνουν υπόψη τους και τις **εδαφικές διεκδικήσεις** της ελληνικής πλευράς και τα σύνορα ορίζονται μεταξύ του Αμβρακικού και του Παγασητικού κόλπου.

Το νέο κράτος περιλαμβάνει τη Ρούμελη, την Πελοπόννησο, την Εύβοια, τις Σποράδες και τις Κυκλάδες. Η χάραξη των συνόρων γίνεται αποδεκτή από την οθωμανική αυτοκρατορία, η οποία αποζημιώνεται με ένα μεγάλο ποσό για την παραχώρηση εδαφών στο νεοσύστατο κράτος.

Στις αρχές του 1833, ο βασιλιάς Όθωνας καταφθάνει στην Ελλάδα και αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση του κράτους.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Εγγυήτριες Δυνάμεις:

η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία, οι χώρες που είναι υπεύθυνες για την τήρηση των όρων της Συνθήκης **εδαφικές διεκδικήσεις:** οι περιοχές, τα εδάφη που ζητάει ένα κράτος ή μια ομάδα. Εδώ, το ελληνικό κράτος



3.63

Συνθήκη του Λονδίνου (1832)
Οι εκπρόσωποι των Μεγάλων Δυνάμεων αποφασίζουν
για τα σύνορα του ελληνικού κράτους.
Τοιχογραφία
Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων

- ▲ Παρατηρώ την πηγή και αναφέρω ποιο είναι το θέμα που απασχολεί τους εκπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων.
[3.63]

Μάρτιος 1829 Πρωτόκολλο του Λονδίνου	Φεβρουάριος 1830 Πρωτόκολλο του Λονδίνου	Μάιος, Αύγουστος 1832 Πρωτόκολλα του Λονδίνου
αυτονομία με τουρκική επικυριαρχία	κατάπαυση εκθροισραγιών, ανεξάρτητο ελληνικό κράτος με κληρονομικό βασιλιά. Σύνορα, Σπερχειός - εκβολές Αχελώου	ανεξάρτητο ελληνικό κράτος με βασιλιά τον Όθωνα. Σύνορα Παγασητικού-Αμβρακικού



Διαμόρφωση των συνόρων του πρώτου ελληνικού κράτους

Απόσπασμα από το υπόμνημα του κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια προς τους προξένους των τριών Μεγάλων Δυνάμεων στη Διάσκεψη του Πόρου (1828) για τη χάραξη των ελληνικών συνόρων:

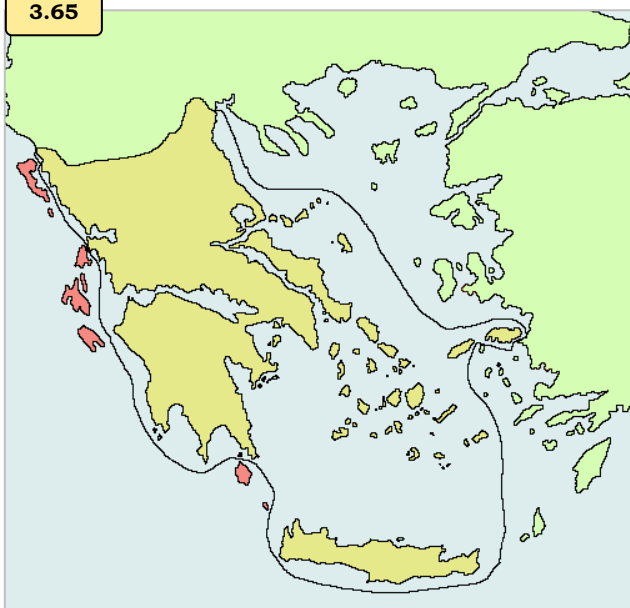
«Και όμως η τοιαύτη οροθεσία ήθελε παραδώσει εις τους Τούρκους επαρχίας, το πλείστον και χρησιμώτατον μέρος των κατοίκων εκούσας εξ Ελλήνων. Και επειδή εκ τούτων πολλοί ήδη και σήμερον συστρατεύονται εν Ελλάδι, [...] πώς οι αδελφοί αυτών οι πέραν μένοντες ήθελαν υποφέρει του λοιπού ή νομίζει υποφερτήν την Τουρκικήν δεσποτείαν; Αν πάλιν αθρόους δεχθώμεν αυτούς εις την Ελληνικήν χώραν, θέλομεν άρα δυνηθή να τους κρατήσωμεν εις τα υπό της συνθήκης κεχαραγμένα όρια;»

3.64

Και όμως αυτή η ρύθμιση των συνόρων παραδίδει στους Τούρκους επαρχίες που το μεγαλύτερο μέρος τους κατοικείται από Έλληνες. Και επειδή πολλοί απ' αυτούς, ακόμα και σήμερα, συμμετέχουν στις πολεμικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, [...] πώς άραγε οι αδελφοί τους που μένουν εκτός συνόρων θα υποφέρουν την τουρκική τυραννία από δω και πέρα; Αν πάλι τους δεχθούμε όλους αυτούς στο ελληνικό κράτος, θα καταφέρουμε να τους κρατήσουμε μέσα στα σύνορα που ορίζονται από τη Συνθήκη;

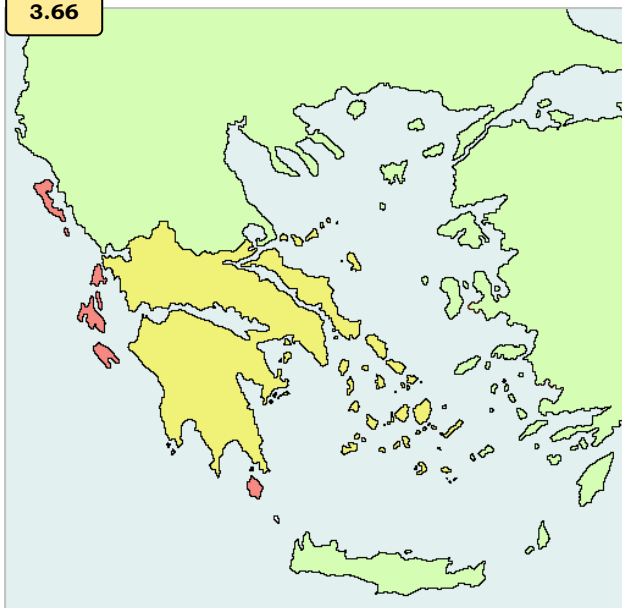
- ▲ Ποιες είναι οι αντιρρήσεις του Ι. Καποδίστρια στη ρύθμιση των ελληνικών συνόρων; [3.64]

3.65



Χάρτης των περιοχών που διεκδικεί ο Ι. Καποδίστριας σύμφωνα με το Υπόμνημά του (1828)

3.66



Τα όρια του ελληνικού κράτους σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου (Αύγουστος 1832)

- ▲ Παρατηρώ το χάρτη και αναφέρω τις περιοχές που διεκδικεί ο Ι. Καποδίστριας. [3.65]
- Ποιες περιοχές απ' αυτές που διεκδικεί ο Ι. Καποδίστριας δεν περιλαμβάνονται στο πρώτο ελληνικό κράτος; [3.65] & [3.66]

σ
ύ
ν
θ
ε
σ
η

- ❖ Ποιες περιοχές περιλαμβάνονται στα σύνορα του ελληνικού κράτους το 1832;
- ❖ Ποιες είναι οι τελικές ρυθμίσεις του ελληνικού ζητήματος;



Η ελληνική Επανάσταση του 1821 εντάσσεται στις μεγάλες ευρωπαϊκές επαναστατικές κινήσεις που αντιδρούν στα παλαιά, αντιδημοκρατικά καθεστώτα και την Ιερή Συμμαχία. Προετοιμάζεται από τη Φιλική Εταιρεία κι εμπνέεται από τις ιδέες του Νεοελληνικού Διαφωτισμού για ελευθερία, δικαιοσύνη και εθνική ανεξαρτησία.



3.67

Σφραγίδες του Εκτελεστικού και του Βουλευτικού, οργάνων της Κεντρικής Διοίκησης του Αγώνα

Με την έναρξη του Αγώνα της Ανεξαρτησίας εμφανίζεται η ανάγκη πολιτικής και στρατιωτικής οργάνωσης των επαναστατημένων Ελλήνων, προκειμένου να εδραιωθεί και να αναγνωρισθεί η επανάσταση. Συγκροτούνται εθνοσυνελεύσεις, ψηφίζονται Συντάγματα, δημιουργείται κεντρική Αρχή, οργανώνεται τακτικός στρατός, δίπλα στα άτακτα σώματα που προϋπάρχουν. Το έργο που γίνεται είναι πολύ σημαντικό. Οι ανταγωνισμοί όμως ανάμεσα σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που διεκδικούν την πολιτική εξουσία και τον έλεγχο των πολεμικών επιχειρήσεων δεν αργούν να εμφανιστούν. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι ανταγωνισμοί αυτοί οδηγούν και σε εμφύλιες συγκρούσεις.

Οι νικηφόρες πολεμικές επιχειρήσεις του Αγώνα, από το πρώτο έτος της Επανάστασης, επιτρέπουν στους επαναστατημένους Έλληνες να ελέγχουν την Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα και μερικά νησιά του Αιγαίου. Οι περιοχές αυτές θα αποτελέσουν και τα πρώτα σύνορα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.

Κατά τη διάρκεια του επτάχρονου πολέμου η Επανάσταση καταγράφει μεγάλες ηρωικές στιγμές αλλά και σημαντικές ήττες. Την κρίσιμη στιγμή, όταν ο αγώνας των Ελλήνων για την ανεξαρτησία τους κινδυνεύει σοβαρά, οι Μεγάλες Δυνάμεις αποφασίζουν να επέμβουν υπέρ των επαναστατημένων Ελλήνων. Αναγκάζουν

την Οθωμανική Αυτοκρατορία να υποχωρήσει και να αναγνωρίσει την ελληνική ανεξαρτησία, σε ένα όμως περιορισμένο εδαφικά κράτος.

Ο Αγώνας της Ανεξαρτησίας αναδεικνύει σημαντικές πολιτικές και στρατιωτικές μορφές. Ανάμεσά τους είναι ο Ιωάννης Καποδίστριας, που γίνεται και ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας. Ο Ι. Καποδίστριας προσπαθεί να οργανώσει πολιτικά και στρατιωτικά το νέο κράτος. Το έργο του όμως διακόπτεται από τη δολοφονία του. Κατάσταση αναρχίας επικρατεί έως την άφιξη του βασιλιά Όθωνα, το 1833.

Η Ελληνική Επανάσταση ξεκινά με μεγάλες φιλοδοξίες και σημαντικές επιτυχίες. Σε σύντομο χρονικό διάστημα εδραιώνεται. Δοκιμάζεται από τις δυσκολίες του απελευθερωτικού πολέμου, τις εμφύλιες διαμάχες, την έλλειψη πόρων και ουσιαστικής διπλωματικής βοήθειας από το εξωτερικό. Το αποτέλεσμα της είναι ένα μικρό, κυρίαρχο και ανεξάρτητο από την Οθωμανική Αυτοκρατορία ελληνικό κράτος.

απαντώ για τη σημασία των ιστορικών όρων:

- ✓ Νεοελληνικός Διαφωτισμός
- ✓ μύηση
- ✓ γερουσία
- ✓ Εθνοσυνέλευση
- ✓ τοπικά κέντρα εξουσίας
- ✓ φιλελληνισμός
- ✓ εξάρτηση
- ✓ Μεγάλες Δυνάμεις
- ✓ ανεξαρτησία
- ✓ εδαφική ακεραιότητα
- ✓ ελλαδικός χώρος
- ✓ κοινωνικές ομάδες

...στη Μεγάλη Επανάσταση